

ГУКАСІМВАЛІЗМ У ПЕРАКЛАДЗЕ “ПЕСНІ ПРА ЗУБРА” Н. АРСЕННЕВАЙ

Н.М. Петрыкава

Нядаўна наш чытач атрымаў пераклад паэмы М.Гусоўскага “Песня пра зубра” Н.Арсенневай, які надрукаваны ў 22-й кніжцы Запісаў 1996 года ў Нью-Ёрку [1]. Гэты твор, напісаны стагоддзі назад, вельмі актуальны сёння. Паэма “Песня пра зубра” не толькі далучае нас да нацыянальнай культуры, але і сярняе патрыятычнаму выхаванню, дапамагае зрабіць правільны выбар з мінулага. Дзякуючы ўмеламу выкарыстанню гукасімвалізму Н.Арсеннева здолела абудзіць у чытача любоў, павагу і гонар за сваю радзіму.

Так, у дадзеным перакладзе можна адзначыць некаторыя асноўныя словы, якія неаднаразова сустракаюцца ў тэксе і нясуць у сабе галоўную ідэю. Стрыжнявой фігурай паэмы з’яўляецца зубр, які сімвалізуе сабой беларускую зямлю і яе жыхароў. Каб гэта падкрэсліць, Н.Арсеннева ўжыла ў сваім перакладзе разам са словам “зубр” такія найменні, як “волат пушчы”, “князь пушчы”, “асілак”, “старожа”, “цар над зьвярыма”:

Зубар – змагар, браць яго трэба ў загрудкі, сілай,

Не ашуканствам. [1, с. 9];

Дык, як наш зубар зьвяра мо няма ўжо на сьвеце. [1, с. 6];

Створаў дзічэйшых няма, чымся гэты выраслы

Вольна на травах урочышчаў цар над зьвярыма. [1, с. 6].

Паўтор слова “прырода”, сугучнага са словамі “народ”, “родны”, дапамагае перакладчыцы цудоўным чынам злучыць зубра з народам:

Шчодрая вільгаць з прыродных у лесе жэролу

Цеплым дажджом палівае ўраджайныя нівы. [1, с. 11];

Шчодра нас надарыла прырода. [1, с. 12].

Аб тым, што зубр – уладар пушчы і яе спараджэнне, таксама нагадвае слова “край”, першыя гукі якога імгнуць рыканне волата:

Княства вялікае нашае – край дабрадзейны. [1, с. 11];

Гэткім прырода наш край надарыла багаццем. [1, с. 12].

У паэме “Песня пра зубра” сцвярджаецца тое, што лес – гэта бальзам для душы, сродак для паляпшэння і ўзмацнення здароўя. Менавіта ловы з’яўляюцца крыніцай здароўя. Падкрэсліваючы гэтую думку, паэтка звяртае ўвагу чытачоў на слова “здароўе” шматлікім яго выкарыстаннем:

Думкі, адлі, павяртаюць да ўдачаў лавецкіх,

Больш бо здароўя для цела ў іх, чымся у леках. [1, с. 15];

Як-жа-ж у змрочных барог гэткай працы (ловаў) цурацца,

Злую нуду снаць прочкі здоровай разьмінкай. [1, с. 15].

Слова “кроў” у перакладзе Арсенневай сімвалізуе не толькі бойку з зубрам, але і войны, што былі болей М. Гусоўскага, ды і ўвогуле ўсяго тагачаснага грамадства. Гэтыя радкі прымушаюць і сённяшняга чытача задумацца пад сучаснымі незлічонымі катаклізмамі:

Вораг наш...

Топіць людзей у крыві ды выпальвае сёлы. [1, с. 16];

Кроў наша льецца ракой. [1, с. 17].

Пры апісанні зубрыных ловаў слова “кроў” яшчэ даламагае стварыць гукавы малюнак:

Стрэлы у цёплай крыві пранізанага зьвера. [1, с. 15];

... і бруцца зырка кроў із глыбокае гарачае раны [1, с. 19];

Хай скрозь насякне зямля іхнай чорнай крывёю –

Нашы сьнягі напіліся ужо нашай чырвонай [1, с. 17].

На нашу думку, значэнні “чорная” і “чырвоная” кроў вельмі сімвалічныя. Яны супрацьпастаўляюць тых людзей, якія абараняюць родную зямлю, і тых, якія прыйшлі знішчыць, заваяваць яе. Кроў апошніх чорнага колеру, што адлюстроўвае іх жорсткасць і бесчалавечнасць. Але ж можна заўважыць гуманістычную ідэю, якая ўласціва ўсёй паэме, у вышэй прыведзеным урытку. Гукавая аднастайнасць слоў “чорная” і “чырвоная” усё ж нагадвае, што ўсе людзі.

Як мы бачым, сродкі гукасімвалізму надалі перакладу “Песня пра зубра” Н. Арсенневай экспрэсіўнасць і эмацыянальнасць, што праявілася ў здольнасці слоў-сімвалаў уздзейнічаць на чытача, ствараць вобразны малюнак, выклікаць пачуцці. Так, стрыжнявыя словы “край”, “прырода”, “зубр”, “кроў” падкрэсліваюць патрыятычны характар паэмы і тыя праблемы, якія моцна хвалявалі аўтара і перакладчыцу гэтага выдатнага твора.

Літаратура:

1. Арсеннева Н. Песня пра зубра. // Запісы 22. – Нью-Ёрк, 1996.